

Bogen om Helgoland er samtidig en smuk bog, den er veltrykt, rigt illustreret og forsynet med det apparat af litteraturhenvisninger og kildeangivelser, som er nødvendig for dens anvendelse til mere videnskabeligt præget brug. Den naturvidenskabelige del, som er forfattet af Erich Wohlenberg, rummer ligeledes flere interessante og nye ting, selvom størstedelen af de mere betydningsfulde resultater allerede tidligere er blevet offentliggjort.

Bogen kan på det varmeste anbefales enhver, som interesserer sig for Helgoland og for den særprægede kystkultur, som fra gammel tid har præget landet fra Rhinmundingen til Blåvandshuk.

Niels Nielsen.

Geographical Association. 60 års jubilæum.

Blandt de geografiske foreninger og selskaber i England er der grund til at henlede opmærksomheden på Geographical Association, som er en rent faglig sammenslutning af faggeografer og lærere, og som derved danner et rent fagligt supplement til de store selskaber, hvis opgaver ligger på et bredere felt. Vi har i Skandinavien en tilsvarende opdeling. Her i Danmark mellem Geografisk Selskab og Geografforeningen.

Geographical Association udgiver et tidsskrift GEOGRAPHY, som indeholder en række institutions-arbejder fra de videnskabelige højskoler af stor interesse også for nordiske geografer. Når man gennemblader det lille hæfte, som er udgivet i anledning af jubilæet, får man et klart indtryk af den rige udvikling i britisk geografi efter krigen. Det er ejendommeligt at se, at udviklingen i så henseende forløber parallelt i Storbritannien og i de nordiske lande.

Niels Nielsen.

Harriet Wanklyn (Mrs. J. A. Steers): Czechoslovakia. A geographical and historical study. London 1954. 446 sider med 77 kort og 59 illustrationer.

Harriet Wanklyns bog om Tjekkoslavakiet er en værdifuld forøgelse af rækken af nyere regionale håndbøger, og man må i høj grad værdsætte det store arbejde, der er lagt i denne udførlige skildring af et af Europas mest omstridte lande. Selv om bogen i hovedsagen bygger på allerede foreliggende geografiske værker, og derfor væsentlig er et refererende arbejde, så er der dog så mange nye og interessante vurderinger, at den må få prædikatet: et geografisk studium. — Som et indledningskapitel behandler forf. det fysiske grundlag for de senere kapitler, og allerede her slås den

store forskel fast mellem de gamle, historiske provinser (Böhmen og Mähren) på den ene side og Slovakiet (med Karpato-Ukraine) på den anden side, et forhold, der atter og atter vendes tilbage til, og som har stor betydning for udviklingen i de to områder, ikke mindst for forståelsen af den nyere tids historie. Det følgende afsnit angår de klimatiske forhold, og dets største værdi ligger i de mange klimatabeller, men desværre synes materialet ikke at være behandlet med helt den samme kritik som i de mere økonomisk betonedede afsnit. Tallene for nedbørens afstrømning og fordampning i Böhmen, henh. 17 % og 72 %, må være en misforståelse. Heller ikke føhvindene er tilstrækkeligt klart forklarede. Kapitlet om jordbund og plantevækst behandler med særlig udførlighed skovene og rummer uhyre mange interessante enkeltheder, ikke mindst m. h. t. den tjekkiske skovlovgivning, ved hvis udformning man allerede tidligt var klar over og tog hensyn til skovens afstrømningsregulerende virkning på jordbundens og dermed på landbrugets vandøkonomi. Et helt kapitel er helliget landets historie og er for så vidt fuldt berettiget, som det tjekkoslovakiske folk og landets hele økonomiske udvikling i så høj grad er resultatet af dets centrale beliggenhed i Europa, hvor det gentagne gange har været skueplads for voldsomme begivenheder, der har medført ændringer i befolkningens og erhvervslivets struktur. I kapitlet om landbruget ses det, at forf. har haft rige kilder at øse af, og af særlig interesse for danske er afsnittet om de tjekkiske landboreformer, der i forbløffende mange henseender har gennemløbet en udvikling parallelt med vore egne. De første andelsselskaber stiftedes således 1886, og samtidig med republikkens indførelse efter 1. verdenskrig gennemførtes de første udstykningslove, der i mange måder minder om den tilsvarende danske lov af 1919. Også her havde udstykningen sine politiske sider, om end af en anden art end i Danmark, idet ekspropriationen især gik ud på at fortrænge den fremmede adel og samtidig hjælpe den nationale bevægelse i grænsedistrikterne.

I kapitlet om industrien behandles de rige industritraditioner i de gamle, historiske provinser, der dels var resultatet af naturgeografiske årsager, men lige så meget havde rent historiske forudsætninger (Böhmen-Mähren var monarkiets vigtigste industriområde), og det påpeges, hvordan erhvervslivet som helhed og industrien i særdeleshed blomstrede op gennem det evigt tilstedeværende konkurrencemoment imellem tysk og tjekkisk nationalitet. Denne kappestrid har utvivlsomt haft en inspirerende karakter og

har været med til at gøre tjekkiske industrivarer kendt over hele Europa. Man forstår derfor også de store vanskeligheder, som landet er blevet stød over for efter 2. verdenskrig som følge af fjernelsen af den store tyske minoritet, næsten 3,5 mill. mennesker, hvoraf langt størsteparten var beskæftiget i industrien. Det har endnu ikke været muligt at løse dette alvorlige arbejdskraftproblem, og Tjekkoslaviet vil sikkert endnu i mange år mærke følgerne af tabet af den sudetertyske arbejdskraft.

Desværre må man savne en skildring af de store økonomiske omvæltninger siden 1949. Det er kun sparsomme oplysninger, forf. giver på dette punkt, men man forstår vanskelighederne ved efter så få år at skulle give en præcis fremstilling af systemskiftet, der utvivlsomt har vendt op og ned på mange ting, og naturligvis har erhvervslivet endnu ikke kunnet indstille sig på de nye markeder. Fra i økonomisk henseende at være en mellemeuropæisk stat er Tjekkoslaviet nu blevet en østeuropæisk stat med alle de ændringer i den økonomiske struktur, der følger heraf.

Viggo Hansen.

Willy-August Linnemann: Syd for Pyrenæerne. Fire år i Spanien.
Gyldendals Boghandel 1953. 335 sider.

Under et fireårigt ophold, spændende fra 1949 til 1953, har forf. flittigt besøgt de allerfleste af Spaniens vigtige lokaliteter, til fods, på cykel, i bus og med tog, og takket være et voksende indblik i spansk sprog og mentalitet, har han kunnet give os en strålende skildring af hverdagens og festdagens Spanien, hvis rige traditioner endnu lever så intenst hos den jævne befolkning, mens politik er noget, der overlades til overklassen. Med et åbent øje for landets uhyre forskelligheder i naturforhold og befolkningens levevis og tænkesæt, lever han læseren sammen med bonden, landarbejderen, industriarbejderen, gadehandleren og præsteskabet, og i tilgift til det nutidige får man et fra de traditionelle turisthåndbøger dejligt frigjort indblik i landets historiske baggrund og dets vældige skatte fra fortiden.

Syd for Pyrenæerne er langt mere end en rejsedagbog. Linnemann er også en betydelig digter, og endda af dem, der ikke selv digter noget til, men lader landet og menneskene tale for sig. Som geograf er man ham taknemlig for denne skildring af Spanien og kan anbefale den på det varmeste, ikke blot til dem, der påtænker at rejse dertil, men også til dem, for hvem rejselektüre er den eneste forbindelse med den store verden omkring os. Man er i godt selskab med Linnemann.

Viggo Hansen.